

НАУЧНО-СТРУЧНИ СКУП СА МЕЂУНАРОДНИМ УЧЕШЋЕМ

Тара, 23-25. мај 2017. године

**ПОЛИЦИЈА И ПРАВОСУДНИ
ОРГАНИ КАО ГАРАНТИ СЛОБОДЕ И
БЕЗБЕДНОСТИ У ПРАВНОЈ ДРЖАВИ**

Том 1

Тематски зборник радова

КРИМИНАЛИСТИЧКО-ПОЛИЦИЈСКА АКАДЕМИЈА
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ
ФОНДАЦИЈА „ХАНС ЗАЈДЕЛ“

Београд, 2017.

УПОРЕДНА ИСКУСТВА У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПРОБЛЕМСКИ ОРИЈЕНТИСАНОГ РАДА ПОЛИЦИЈЕ¹

Проф. др Славиша Вуковић

Криминалистичко-полицијска академија, Београд

Апстракт: Проблемски оријентисан рад полиције привукао је велику пажњу научне и стручне јавности током протекле три деценије. Већ дуже време евалуације програма у оквиру којих полиција спроводи такав приступ показују обећавајуће резултате у превенцији криминала. Полиција у Републици Србији опредељена је и формално стратешки од 2013. године да развија и унапређује такав начин рада, што подразумева истовремено образовање и обучавање будућих и садашњих полицијских службеника за примену таквог начина рада, а посебно образовање и обучавање полицијских руководилаца средњег нивоа. С обзиром да су поједине европске и англосаксонске земље већ дуже време спроводиле евалуације таквог начина рада, чини се да је значајно дати осврт на искуства полиција тих земаља, односно на могуће тешкоће и најподесније начине за превазилажење тих тешкоћа, који би били корисни и за полицију у Србији. Крајњи циљ је да се избегне дуплирање напора и да се кроз примере добре праксе подстакне мотивација код полицијских службеника и њихових надређених за примену проблемски оријентисаног рада.

Кључне речи: полиција, превенција, проблемски-оријентисан приступ.

¹ Рад је резултат истраживања на пројекту „Развој институционалних капацитета, стандарда и процедура за супротстављање организованом криминалу и тероризму у условима међународних интеграција“ који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (бр. 179045), а реализује Криминалистичко-полицијска академија у Београду (руководилац пројекта је проф. др Саша Мијалковић) и резултат на пројекту „Криминалитет у Србији и инструменти државне реакције“ који финансира и реализује Криминалистичко-полицијска академија у Београду.

УВОД

Током седамдесетих година XX века бројна истраживања спроведена у САД указала су на ограничења професионалног модела рада полиције и на потребу трагања за новим приступом који ће унапредити резултате полиције у контроли криминала². Дотадашњи приступи који су доминирали у раду полиције, као што су рутинско патролирање, интервенције на позив грађана и расветљавање кривичних дела, показали су ограничене домете реактивног начина рада и јасно се увидела потреба за новим проактивним начином рада. У раду објављеном 1979. године, професор Херман Голдстин (Herman Goldstein) описује проблемски оријентисан приступ за побољшање рада полиције у којем указује на потребу анализирања сличних инцидената који захтевају ангажовање полиције како би се испитала природа проблема у позадини тих инцидената³. Инциденти су она понашања која захтевају интервенцију припадника полиције, а то су углавном кривична дела и прекршаји, док су проблеми фактори који доводе до вршења инцидената. Инциденти који су слични по својим карактеристикама (времену, месту и начину извршења) представљају само манифестације дубљих проблема, па их треба груписати ради темељне анализе и откривања проблема због којих се испољавају. Уследила су научна истраживања која су допринела даљем развоју проблемски оријентисаног рада полиције, а сам процес реализације таквог начина рада описан је кроз САРА модел који обухвата четири фазе: скенирање проблема, анализирање проблема, одговор на проблем и процену утицаја одговора на проблем⁴. С обзиром да је реализован велики број емпиријских истраживања, интересантно је сагледати резултате таквог приступа у превенцији криминала и тешкоће на које се најчешће наилази у примени проблемски оријентисаног рада полиције. То може бити од великог значаја за унапређивање праксе полиције у Републици Србији, јер је Стратегијом полиције у заједници коју је Влада Републике Србије усвојила 2013. године предвиђена примена проблемски оријентисаног рада.

КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОБЛЕМСКИ ОРИЈЕНТИСАНОГ РАДА ПОЛИЦИЈЕ

Проблемски оријентисан рад почиње с идентификацијом проблема на основу већег броја инцидената који захтевају интервенцију припадника полиције. То значи да припадници полиције који раде на терену, односно који интервенишу по пријавама грађана, треба да имају одређена сазнања о

2 Goldstein H. (1990). *Problem-oriented policing*. New York: McGraw-Hill.

3 Goldstein H. (1979). Improving policing: A problem-oriented approach. *Crime & Delinquency*, 25(2), 236–258.

4 Spelman W., Eck J. (1987). *Problem-oriented policing*. Washington DC: National Institute of Justice.

факторима који доводе до појаве тих инцидената. Отуда је њихово практично искуство незамењиво у трагању за проблемима који се налазе у основи инцидената. Значајно је сагледати и искуство припадника полиције који су поступали у ранијем периоду са истим или сличним инцидентима на другим подручјима, изван територије надлежности организационе јединице полиције која се тренутно суочава са инцидентима и која настоји да идентификује проблем. У литератури се указује на јасне разлике између проблема и инцидената, али и на разлике између проблема и модела инцидената који се понекад погрешно идентификују као проблем. Проблеми привлаче пажњу полиције и јавности, обухватају понашања или услове у оквиру ширих одговорности полиције, као и већи број инцидената или случајева који се понављају и узајамно су повезани, а мала је вероватноћа да се могу решити без интервенције полиције⁵. Њих треба разликовати од модела инцидената са којима полиција рутински поступа, као што су крађе из станова извршене на провалан начин, крађе возила, серија силовања и убистава, итд. С обзиром да захтева дубоку анализу узрока и услова који доводе до појаве инцидената, решавање проблема често изискује више времена и ресурса⁶. Проблеми се разликују од модела инцидената на један или више следећих начина: модели инцидената догађају се током краћег периода (неколико дана или неколико недеља), док проблеми опстају током дужег периода (месецима, годинама или деценијама); модели инцидената су вероватно дело једног лица или релативно мале групе преступника и/или утичу на мали број жртава, док проблем ствара значајан број нових преступника и/или утиче на значајан број нових жртава; модели инцидената теже да се догађају на једној или мањем броју локација, док се утицај проблема испољава на више локација; модели инцидената имају прилично једноставне узроке, док проблеми имају вишеструке и релативно сложене узроке и услове⁷.

Иако припадници полиције који поступају са инцидентима често имају драгоцену сазнања за откривање проблема, треба имати у виду да разговори са жртвама или оштећеним лицима, као и са учиниоцима инцидената, имају незамењив значај у процесу идентификовања проблема. Такође, и грађани који живе на подручју на којем се испољавају инциденти могу својим информацијама и запажањима допринети исправном дефинисању проблема. Било да је реч о станарима, радницима, власницима радњи на датом подручју, службеницима других државних органа и установа или лицима из недржавног сектора, сви они могу бити значајни за откривање кључних проблема који се налазе у основи инцидената, свако у свом домену. Тако особље здравствених установа и невладиних организација може дати значајне информације у вези са насиљем у породици, злостављањем деце, злоупотребом дрога, ментално болесним лицима, и сл. Као пример успешне

5 Scott M. (2015). *Identifying and defining policing problems*. Problem-oriented guides for police, problem-solving tools no. 13. Washington DC: US Department of justice, стр. 9.

6 *Ibid*, стр. 10.

7 *Ibid*, стр. 11.

реализације проблемски оријентисаног рада полиције наводи се искуство полиције у Њупорт Њузу (Newport News)⁸. Наиме, полицајци у ноћним патролама на челу са наредником одлучили су да смање број разбојништава повезаних са проституцијом због којих су били учестали позиви. Интервјуи са 28 проститутки у центру града открили су да оне раде у баровима у центру града, јер их муштерије ту лако налазе, а полицијске патроле теже детектују уговарање услуга. Хапшења су проститутке виделе само као једну непријатност, јер су их судије кажњавале условно, а обавезе изречене код таквих осуда нису се спроводиле. У сарадњи са Одбором за контролу алкохола и локалним власницима барова одлучено је да се проститутке усмере на улицу. На захтев полиције тужилац је од судија тражио да поопште услове осуде – да забране осуђеним проституткама да улазе у централно градско подручје под претњом затвора од три месеца. У сарадњи са јединицом за пороке полицајци у патролама су надзирали поштовање забране. За три месеца број проститутки смањен је драстично, а број разбојништава је преполовљен. Након 18 месеци није било знакова да су се разбојништва и проституција вратили на ранији ниво⁹.

Спелман и Ек описују још један пример проблемски оријентисаног рада у Њупорт Њузу, у вези са крађама из возила на паркинзима у близини бродоградилшта, због којих су полицији били упућивани многи позиви, али је било мало хапшења. Посебно је задужен полицајац за анализу текућих случајева, као и пријава и извештаја о хапшењима за последње три године. Интервјуи са патролним полицајцима и детективима који познају подручје, као и са службеницима обезбеђења бродоградилшта, довели су до идентификовања мале групе преступника који су склони крађама и можда чине највише крађа. Једна особа је ухапшена приликом провале у аутомобил. Након осуде обављен је разговор с тим лицем и утврђено је да су главна мета напада крадљиваца биле дроге. Лопови су тражили аутомобиле који по изгледу (масл кар, налепнице „рокенрол“ и сл.) указују да власник аутомобила користи марихуану или кокаин. Информација је одвела до већег броја хапшења и осуда. Полицијски департман је и даље радио на развоју дугорочног решења у сарадњи са власницима паркинга и радницима бродоградилшта како би развио превентивни програм. Хапшења, осуде и затварања најактивнијих преступника смањили су крађе за 53%¹⁰.

Истраживања генерално показују да је криминал несразмерно концентрисан на малој групи преступника, жртава и нападнутих објеката, а модели поновљене виктимизације откривени су код различитих типова криминала и на различитим местима¹¹. Анализа кривичних дела је у основи

8 Spelman W., Eck J., *op. cit.*, стр. 2.

9 *Ibid.*, стр. 2.

10 *Ibid.*, стр. 6–7.

11 Tilley N. (2013). *Analyzing and responding to repeat offending*. Problem-oriented guides for police problem-solving tools series no. 11. Washington DC: US Department of justice, стр. 7.

проблемски оријентисаног рада полиције. Добро познат троугао анализе проблема који делују у позадини кривичних дела омогућава јасније усмеравање напора како би се утврдиле карактеристике места, карактеристике преступника и карактеристике жртава. Крајем осамдесетих, у САД је процењено да је 10% жртава укључено у 40% виктимизација, да је 10% преступника укључено у преко 50% кривичних дела и да је на 10% места извршено око 60% кривичних дела¹². С обзиром на природу троугла за анализу проблема, припадници полиције могу усмерити пажњу ка одговорима који могу утицати на преступнике, жртве или локације. Унутар троугла је домен „чуvara”, тј. људи који могу заштитити, надзирати, контролисати или побољшати преступнике, жртве или локације. Они који решавају проблеме треба да потраже чуваре који могу допринети примени одговора и укупној ефикасности напора проблемски оријентисаног рада полиције¹³. Исти аутори указују да су евалуације утицаја или ефикасности проблемски оријентисаног рада полиције генерално позитивне, иако су у највећем броју тих евалуација коришћени слаби истраживачки дизајни. Велики број појединачних студија случаја завршен је са убедљивим доказима да су проблеми који су били циљ значајно смањени. У неким случајевима јасно је да је анализа довела до новог разумевања проблема и затим до иновативних одговора, који су очигледно „проузроковали“ погодан ефекат на проблем, док је у многим другим случајевима проблем побољшан, али је остало нејасно да ли је то због пажљиве анализе или због иновативних и прилагођених одговора. Пошто су се у тим случајевима одговори често ослањали на примену закона, чини се да су терминологија и процес проблемски оријентисаног рада само искоришћени за маскирање или легитимизацију много традиционалнијег приступа у раду полиције¹⁴.

Добар пример проблемски оријентисаног рада пружа пракса припадника полиције у Сан Дијегу у једном од комплекса апартмана у којем су према притужбама станара у суседству били изражени проблеми у вези са активностима банди, илегалном препродајом наркотика, физичким нападима и употребом ватреног оружја из возила¹⁵. Тај комплекс апартмана обухвата је 17 зграда у чијем је саставу било скоро 50% станова намењених за издавање, уз спонзорство државне агенције за становање и урбани развој. Стопа криминала у том комплексу била је знатно виша од стопе у окружењу, а неки станари су указивали да се због активности чланова банди унутар и у околини комплекса плаше да излазе из својих станова чак и током дана.

12 Braga A. (2008). *Problem-oriented policing and crime prevention*. Monsey: Willow Tree Press, стр. 3–4.

13 Cordner G., Biebel E. (2005). Problem-oriented policing in practice. *Criminology & Public Policy*, 4(2), 155–180.

14 *Ibid.*

15 Sampson R., Scott M. (1999). *Tackling crime and other public-safety problems: case studies in problem-solving*. Washington, D.C.: U.S. Department of justice, Office of community oriented policing services, стр. 9–12.

Пример показује колико су припадници полиције били упорни, јер су контактирали компанију која је управљала стамбеним комплексом, државну агенцију за становање и урбани развој, власника комплекса и савет станара. Након што су увидели да су радници компаније која је управљала комплексом неискрени и да пребацују одговорност на агенцију за становање и урбани развој (у погледу праксе управљања имовином – евидентирања станара, обезбеђивања поштовања правила кућног реда, стриктног спровођења уговора о изнајмљивању и конзистентности праксе исељавања оних који не поштују та правила), они су организовали више заједничких састанака са представницима те компаније и представницима агенције за становање и урбани развој. Договорено је да компанија која је управљала комплексом замени управника комплекса и ангажује неког ко има искуства у раду са проблематичним стамбеним комплексима, као и да ангажује нове службенике обезбеђења, јер је дотадашњи службеник обезбеђења имао криминални досије. Уочено је да у савету станара нису били представници станара који поштују правила, него проблематични грађани. Након провере уочено је да се компанија за управљање комплексом није држала договорених мера па је разматрана могућност да одговарајући инспекцијски органи спроведу контролу поштовања прописа, као и да се о свему обавести калифорнијски Одбор агената за непокретности како би размотрио могућност одузимања лиценце за пословање дотичној компанији. Од агенције за становање и урбани развој тражени су подаци о надзору над радом те компаније, али они нису хтели да покажу извештаје о надзору све док није достављен захтев у складу са Законом о слободи информација. Тада је утврђено да је и агенција знала да компанија за управљање комплексом није поштовала бројне стандарде и да није покренула одговарајуће поступке против ње. Након указивања на могућност ангажовања инспекцијских органа, компанија је реаговала и обавестила власника комплекса, који је дошао са својим адвокатом и исказао спремност да предузме све што је неопходно како би се отклонили уочени проблеми. Агенција за становање и урбани развој одредила је новчану казну власнику у износу од 300.000 долара, власник је ангажовао другу компанију за управљање комплексом, ангажовани су нови службеници обезбеђења и нови управник комплекса. Смањен је број позива станара упућених полицији за интервенцију, као и број анонимних кривичних пријава. Уступљен је један апартман за смештај центра заједнице који су чинили службеници неколико суседских група и градских агенција и обезбеђене рекреативне активности за децу¹⁶. Овај пример илуструје велику упорност припадника полиције, јер је читав процес трајао годину дана. Ипак, то је вредело, јер је вршење кривичних дела представљало проблем у наведеном комплексу током претходних 20 година. Нема сумње да су на тај начин полицији уштеђени значајни ресурси.

16 *Ibid.*

МОГУЋЕ ПРЕПРЕКЕ У ПРИМЕНИ ПРОБЛЕМСКИ ОРИЈЕНТИСАНОГ РАДА ПОЛИЦИЈЕ

Иако је полиција у граду Сан Дијегу лидер у примени проблемски оријентисаног приступа у Сједињеним Америчким Државама, истраживање које су спровели Гари Корднер (Gary Cordner) и Елизабет Бибел (Elizabeth Biebel) показало је да је имплементација тог приступа чак и у том полицијском департману још далеко од жељеног стања¹⁷. Они су закључили да је „чаша проблемски оријентисаног рада полиције напола пуна“, односно да се редовни полицајци ангажују у свакодневним активностима у решавању проблема, али да ретко ригидно и формално користе САРА модел или троугао криминала за анализу и идентификовање проблема. Они теже ка томе да решавање проблема користе примарно у одговору на проблеме у вези с дрогама и нередима, иако би проблемски оријентисан приступ требало да користе у поступању са целокупним обимом проблема са којима се у заједници сусрећу. Подржавање, олакшавање и подстицање иновативног решавања проблема од стране полицајаца остаје изазов за полицијске агенције. Након више од деценије од почетка улагања напора за усвајање проблемски оријентисаног рада у полицији Сан Дијега, полицајци изражавају подршку таквом приступу, али и одређену дозу скептицизма и умора. Време је, сматрају наведени аутори, да се направи разлика између свакодневног решавања проблема и проблемски оријентисаног рада полиције у Сан Дијегу и било где другде. Током решавања проблема полицајци користе промишљен приступ, настоје да прикупе неке информације пре поступања и често примењују вишеструке одговоре на проблеме. Пошто је решавање проблема обично у оквиру концепта полиције у заједници, оно је постало више прихваћено на начин да полицајци настоје да допру до заједнице и ангажују грађане у решавању проблема. Ту комбинацију решавања проблема и ангажовања заједнице прихватили су многи полицијски департмани, са очигледним успехом у побољшавању односа полиције и заједнице и смањивању проблема заједнице. Ипак, то није проблемски оријентисан рад полиције, јер он захтева темељније прикупљање података о инцидентима, анализирање тих података како би се пронашао адекватан одговор на проблем, и евалуацију остварених резултата¹⁸.

Гари Корднер је указао на две генерације проблема у примени проблемски оријентисаног приступа. Проблеми прве генерације су донекле превазиђени, а обухватају: став да проблемски оријентисан рад полиције није „прави“ полицијски посао; гледиште да је проблемски оријентисан рад полиције била лепа идеја али не и практична због ограничених ресурса (нпр., време и особље); питање да ли просечни полицијски службеници имају аналитичку способност да спроведу софистициране пројекте за решавање проблема; питање да ли остале владине агенције имају капацитет да изађу у сусрет

17 Cordner G., Biebel E., *op. cit.*

18 *Ibid.*

потребама полиције у решавању хроничних проблема заједнице; и опасност од раста очекивања заједнице изнад реалних могућности¹⁹. Проблеми друге генерације, указује Корднер, везани су за суштину и спровођење пројекта проблемски оријентисаног рада. Међу њима су: тенденција полицијских службеника да спроводе површну анализу проблема, а онда ужурбано примењују одговор на њега; тенденција полицијских службеника да се ослањају на традиционалне или помодне одговоре пре него да спроведу шире трагање за креативним одговорима; тенденција да се комплетно игнорише процена спроведених одговора²⁰.

Различити су разлози због којих иницијативе проблемски оријентисаног рада полиције могу успети или пропасти, а међу њима су следећи: проблем је погрешно идентификован (није акутан као што се мислило на почетку, или полицијска служба и заједница нису забринути због њега); проблем је недовољно или неадекватно анализиран, због чега није откривен фактор који доводи или доприноси његовом настанку; одговор на проблем није био подесан, недовољно је спроведен, или није спроведен уопште²¹. Прегледом литературе и извештаја о иницијативама проблемски оријентисаног рада, Мајкл Скот (Michael Scott) уочио је пет група фактора који најбоље објашњавају зашто су неки акциони планови били успешни, а други нису. То су: 1) карактеристике, вештине и акције пројектних менаџера, 2) ресурси, 3) подршка и сарадња изван полицијске агенције, 4) докази и 5) сложеност имплементације. Међу вештинама и личним карактеристикама он посебно указује на значај следећих фактора: лидерство, лично ангажовање шефа полиције, континуитет постављења, поседовање иницијативе, ефективна комуникација са другима о циљевима и смерницама пројекта, као и техничка и менаџерска компетенција. Специјално постављење обично даје време и друге неопходне ресурсе, већу и јаснију одговорност за деловање, престиж, слободу од редовних дужности и већу аутономију у раду. Ипак постоји опасност да постављена лица неће бити више ангажована када успеју да елиминирају или драстично смање проблем. Отуда тенденција бирократије да појединци који имају жељене позиције чине све што је неопходно да овековече постојање бирократског тела. Зато они који су специјално постављени често настоје да њихов успех буде пре оптималан него максималан, односно да успеха буде довољно да убеди доносиоце одлука да је њихово постављење ефективно и да неуспеха буде довољно да убеди доносиоце одлука да је неопходно наставити специјално постављење. Факторе који чине специјализован посао успешним – посвећеност плану, дух заједништва, флексибилно време и друге ресурсе – често је тешко пренети изван специјализованог контекста²².

19 Наведено према: Braga A., *op. cit.*

20 *Ibid.*

21 Scott M. (2006). Implementing crime prevention: lessons learned from problem-oriented policing projects. – У: Knutsson J., Clarke R. (ур.). *Putting theory to work: implementing situational prevention and problem-oriented policing. Crime prevention studies, volume 20*. Monsey, NY: Criminal justice press, стр. 9–35.

22 *Ibid.*

Анализа примене проблемски оријентисаног рада полиције у Енглеској и Велсу такође је указала на бројне тешкоће. Тимове који су се бавили решавањем проблема ометали су сменски полицајци приликом интервенција због инцидената. Такође, полицајци су недовољно користили податке о проблемима – често су били уверени да знају довољно о проблему и да га могу разумети без посебног истраживања²³. Није дат одговор на питање да ли је проблемски оријентисан рад полиције увек успешан, јер је такав начин рада спровођен на различите начине, а географски усмерен рад полиције није формално евалуиран. Када су у питању активности полиције усмерене ка опасним местима, као одговор на проблем, једна од најчешћих критика јесте да просторно усмерени напори полиције само доводе до измештања криминала на друга места и у друго време, пошто ти напори нису усмерени ка узроцима криминала. Ипак, истраживања често показују да је измештање криминала ретко потпуно, док је на другом крају присутан феномен дифузије погодности које пружа контрола криминала²⁴. Метаанализа истраживања ефеката географски усмерених напора полиције (16 студија које су пружале податке о стању криминала пре и после предузетих активности полиције за свако од минимално три типа подручја – третирана, контролна и околна подручја) показује је да су географски усмерене иницијативе полиције биле повезане са значајним смањењима криминала и нереда и да, изнад свега, промене у околним подручјима не само да нису биле значајне, већ је постојао тренд у прилог дифузије погодности²⁵. Истраживања у Стокхолму такође иду у прилог таквом закључку, јер је број разбојништава више смањен на опасним местима на којима је полиција спроводила превентивне активности него на другим местима у граду. Такође, број младих који су вршили разбојништва у Стокхолму више је смањен него у другим великим градовима, док је на подручју града Ешилструна (Eskilstuna), такође у Шведској, смањен број напада на опасним местима, захваљујући активностима полиције на таквим местима²⁶.

Херман Голдстин указује да су многи пројекти под називом „проблемски оријентисан рад полиције“ површни и да су примери пуне имплементације концепта онако како је он оригинално замишљен – ретки²⁷. Уколико се жели унапредити његов развој у односу на садашње стање и постићи већи потенцијал морају се учинити много већа улагања у полицијским организацијама

23 Leigh A., Read T., Tilley N. (1998). *Brit Pop II: Problem-oriented policing in practice*. Police research series, paper 93. London: Home office, Policing and reducing crime unit, Research, development and statistics directorate.

24 Bowers K., Johnson S., Guerette R., Summers L., Poynton S. (2011). *Spatial displacement and diffusion of benefits among geographically focused policing initiatives*. Oslo: Campbell Collaboration. 25 *Ibid*.

26 Marklund F., Merenius S. (2014). *Police crime prevention in hot spots: The results and experiences from two projects targeting muggings and assault*. Stockholm: Swedish National council for crime prevention

27 Goldstein H. (2003). On further developing problem-oriented policing: The most critical need, the major impediments, and a proposal. – У: Knutsson J. (yp.). *Problem-oriented policing: from innovation to mainstream*. *Crime prevention studies, volume 15*. Monsey, NY: Criminal Justice Press, стр. 13–48.

у спровођењу темељнијих ригорозних студија активности полиције, у спровођењу резултата тих студија и евалуацији спроведених напора, сматра Голдстин. Он указује на пет главних препрека у постизању тог циља, а то су: 1) одсуство дугорочне посвећености полицијских руководиоца јачању рада полиције и полиције као институције, 2) недостатак вештина унутар полицијске агенције које су неопходне у анализирању проблема и евалуацијама стратегија за поступање с тим проблемима, 3) недостатак јасне везе са научним институтима, 4) одсуство компетентних спољашњих притисака и 5) недостатак финансијске подршке (нпр. запошљавање једног или више аналитичара, као и ослобађање појединих припадника полиције од осталих дужности како би се могли посветити поступању с одређеним проблемима, захтева додатна средства). Да би се превазишли наведени проблеми, Голдстин предлаже усмеравање посвећености и ресурса како би се створили руководство, вештине и подстицај који могу произвести критичну масу истраживања високог квалитета. Та истраживања треба да уведу ново знање у целокупно поље рада полиције, које ће имати непосредну вредност у унапређивању праксе и институционалне способности за наставак даљих напора²⁸.

ЗАКЉУЧАК

Наведена истраживања и запажања указују да проблемски оријентисан рад захтева велику посвећеност руководиоца полиције и полицајаца на терену у свим фазама тог приступа, почев од прикупљања података о инцидентима с циљем прецизног идентификовања проблема, преко систематског истраживања проблема и трагања за најподеснијим одговором на проблем, до процењивања утицаја одговора на проблем. Такав начин рада захтева дугорочну посвећеност и креативност у анализи проблема и проналажењу адекватног одговора. Анализирани примери јасно показују да чак и на подручјима на којима већ дуже време постоји посвећеност том приступу резултати нису задовољавајући. Није лако променити уходане рутине и схватања о традиционалном начину рада полиције код њених припадника у прилог јачања проблемски оријентисаног рада. Неопходно је да се припадници полиције више ангажују у анализирању могућности коришћења других надлежних служби и установа, било да су јавне или приватне, у отклањању проблема који доводе до вршења инцидента који захтевају њихове интервенције. Боље познавање надлежности тих других служби и установа може допринети њиховом већем ангажовању у смањивању и отклањању негативног утицаја појединих фактора који доводе до вршења кривичних дела и прекршаја. Уз то, неопходно је јачати сарадњу припадника полиције и представника научне заједнице не само у фази евалуације активности које полиција предузима с циљем отклањања проблема, већ и у осталим фазама проблемски оријентисаног рада.

28 *Ibid.*

ЛИТЕРАТУРА

1. Bowers K., Johnson S., Guerette R., Summers L., Poynton S. (2011). *Spatial displacement and diffusion of benefits among geographically focused policing initiatives*. Oslo: Campbell Collaboration.
2. Braga A. (2008). *Problem-oriented policing and crime prevention*. Monsey: Willow Tree Press.
3. Cordner G., Biebel E. (2005). Problem-oriented policing in practice. *Criminology & Public Policy*, 4(2), 155–180.
4. Goldstein H. (1979). Improving policing: A problem-oriented approach. *Crime & Delinquency*, 25(2), 236–258.
5. Goldstein H. (1990). *Problem-oriented policing*. New York: McGraw-Hill.
6. Goldstein H. (2003). On further developing problem-oriented policing: The most critical need, the major impediments, and a proposal. Knutsson J. (ur.). *Problem-oriented policing: from innovation to mainstream*. *Crime prevention studies*, volume 15. Monsey, NY: Criminal Justice Press.
7. Leigh A., Read T., Tilley N. (1998). *Brit Pop II: Problem-oriented policing in practice*. Police research series, paper 93. London: Home office, Policing and reducing crime unit, Research, development and statistics directorate.
8. Marklund F., Merenius S. (2014). *Police crime prevention in hot spots: The results and experiences from two projects targeting muggings and assault*. Stockholm: Swedish National council for crime prevention.
9. Sampson R., Scott M. (1999). *Tackling crime and other public-safety problems: case studies in problem-solving*. Washington, D.C.: U.S. Department of justice, Office of community oriented policing services.
10. Scott M. (2006). Implementing crime prevention: lessons learned from problem-oriented policing projects. Knutsson J., Clarke R. (ur.). *Putting theory to work: implementing situational prevention and problem-oriented policing*. *Crime prevention studies*, volume 20. Monsey, NY: Criminal justice press.
11. Scott M. (2015). *Identifying and defining policing problems*. Problem-oriented guides for police, problem-solving tools no. 13. Washington DC: US Department of justice.
12. Spelman W., Eck J. (1987). *Problem-oriented policing*. Washington DC: National Institute of Justice.
13. Tilley N. (2013). *Analyzing and responding to repeat offending*. Problem-oriented guides for police problem-solving tools series no. 11. Washington DC: US Department of justice.

COMPARATIVE EXPERIENCES IN IMPLEMENTING PROBLEM-ORIENTED POLICING

Associate Professor Slaviša Vuković, PhD
Academy of Criminalistics and Police Studies, Belgrade

Abstract: Problem-oriented policing has attracted great attention of scientists and experts over the past three decades. For a long time evaluation of programs in which the police conducted such an approach has shown promising results in preventing crime. The police in the Republic of Serbia formally defined strategy in 2013 to develop and promote this way of working, which means at the same time education and training of future and current police officers for the implementation of such work, especially education and training of police middle managers. Given that some European and Anglo-Saxon countries for a long time carried out the evaluation of such work seems to be important to give an overview on the experience of the police in these countries, and the possible difficulties and the most appropriate ways to overcome these difficulties, which would be useful for the police in Serbia. The ultimate goal is to avoid duplication of efforts and the examples of good practices encourage the motivation of police officers and their superiors for the implementation of problem-oriented work.

Research and observations analysed in this work suggest that problem-oriented work requires great commitment of police leaders and officers in the field in all stages of this approach, starting with the collection of data on incidents with the aim of accurately identifying problems, systematic investigation of the problem, searching for the most appropriate response to the problem and assessing impact of response on the problem. This strategy of policing requires long-term commitment and creativity in problem analysis and finding an adequate response. Analyzed examples clearly show that even in the areas where there is already a long time commitment to this approach, the results are not satisfactory. It is not easy to change well-established routines and views about the traditional way of policing among its members in support of strengthening the problem-oriented work. It is essential that police officers be more involved in analyzing the possibility of using other relevant services and institutions, whether public or private in eliminating problems that lead to incidents that require their intervention. Better knowledge of jurisdiction of such other services and institutions can contribute to their greater involvement in reducing and eliminating the negative impact of certain factors that lead to committing criminal acts and offenses.

Keywords: police, prevention, problem-oriented approach.